

PAPER DETAILS

TITLE: Ülkemizde 2000-2021 Yillari Arasinda Yayinlanan Erken Okuryazarlik ile Ilgili Makalelerin
Incelenmesi

AUTHORS: Beyza ÇAKICI,Esranurname ÇETINER,Ecem EFECAN,Esra YIRIK,Gülden UYANIK

PAGES: 447-468

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2479743>

Ülkemizde 2000-2021 Yılları Arasında Yayınlanan Erken Okuryazarlık ile İlgili Makalelerin İncelenmesi*

An Analysis of Early Literacy-Related Scientific Articles Published in Turkey in 2000-2021

Beyza Çakıcı, Esranur Çetiner, Ecem Efecan, Esra Yirik ve Gülden Uyanık

ÖZ

Bu araştırmanın amacı ülkemizde 2000-2021 yılları arasında okul öncesi eğitim döneminde erken okuryazarlık ile ilgili yayınlanmış makalelerin analiz edilerek incelenmesidir. Araştırma kapsamında Ulakbim, Tr Dizin, Vetis, Google Akademik ve Dergi Park veri tabanları üzerinden taranmış ve “erken okuryazarlık, okul öncesi dönemde erken okuryazarlık, okuma yazmaya hazırlık, gelişen okuryazarlık, fonolojik duyarlılık” anahtar kelimeleri ile yayınlanmış olan çalışmalar incelenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen makalelerde, 2000-2021 yılları arasında ülkemizde yapılmış olması, okul öncesi öğretmen, öğretmen adayı, okul öncesi kurum yöneticileri, 0-72 ay arasındaki çocukları veya bu dönemde çocuğu olan ebeveynleri, okul öncesi dönemle ilişkili olarak çalışılmış ilköğrencileri ve öğretmenlerini kapsaması kriterleri aranmıştır. Bu kriterleri karşılayan 73 makale araştırmaya dâhil edilmiş, sistematik derleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmalar, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve uzman görüşleri ile düzenlenen “Makale Analiz Formu” ile analiz edilmiştir. Araştırmanın güvenilirlik çalışması için Miles ve Huberman formülü kullanılmıştır. Çalışmalara ilişkin analizler frekans (f) ve yüzde (%) olarak sunulmuştur. Bulgular, alanyazından yararlanılarak tartışılmıştır.

Yazar Bilgileri

Beyza Çakıcı

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı,
İstanbul, Türkiye
cakicibeyza@gmail.com

Esranur Çetiner

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı,
İstanbul, Türkiye
esra.erza96@gmail.com

Ecem Efecan

Öğretmen, İstanbul, Türkiye
ecem.efecan1@gmail.com

Esra Yirik

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı,
İstanbul, Türkiye
esrayirik@gmail.com

Gülden Uyanık

Prof. Dr., Marmara Üniversitesi,
İstanbul, Türkiye
guyanik@marmara.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to analyze and examine the early literacy studies published in Turkey between 2000-2021 years. Studies were scanned through Ulakbim, TR Dizin, Vetis, Google Scholar and Dergi Park databases. Only the studies published with the keywords "early literacy, early literacy in preschool education, literacy preparation, developing literacy, phonological sensitivity" were taken into consideration. The criteria to decide studies are that they were conducted in Turkey between 2000-2021 and included only preschool teachers, preschool teacher candidates, preschool administrators, children between 0-72 months and their parents or pupils and primary school teachers who are involved in early childhood education. 73 articles were included and a systematic reviews method was used. Studies were analyzed by "Article Analysis Form" prepared by the researchers taking experts opinion. For reliability, Miles and Huberman formula was applied. Data analysis was presented by means of frequencies (f) and percentages (%). Research findings were discussed using field researches.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Erken okuryazarlık
Okul öncesi dönem
Okuma yazmaya hazırlık

Keywords

Early literacy
Preschool period
Literacy preparation

Makale Geçmişi

Geliş: 10/06/2022

Düzeltilme: 13/09/2022

Kabul: 20/12/2022

Atıf için: Çakıcı, B., Çetiner, E., Efecan, E., Yirik, E. ve Uyanık, G. (2022). Ülkemizde 2000-2021 yılları arasında yayınlanan erken okuryazarlık ile ilgili makalelerin incelenmesi. *JRES*, 9(2), 447-468. <https://doi.org/10.51725/etad.1129112>

Etik Bildirim: Bu makale, derleme türünde hazırlandığından etik kurul kararı gerektirmemektedir.

* Bu çalışma, 28-30 Haziran 2021 tarihleri arasında gerçekleşen “Gazi Üniversitesi Genç Araştırmacılar Kongresi” isimli kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

21. yüzyıldan bahsederken artık neredeyse bu dönemin anlamıyla bütünleşmiş bir kavram olan “teknoloji”, bir yılı aşkın bir süredir ülkemizde ve dünya genelinde etkisini sürdürmeye devam eden pandemi ile birlikte insan hayatında daha da sarsılmaz bir yer edinmiştir. Evden çalışma sistemi, uzaktan eğitim, online işlemler gibi birçok farklı alanda insanlarla iç içe olan teknoloji, birçok kavram ve beceriyi de gündeme getirmektedir. Yetişkinlerin teknoloji ile geçirdikleri zamanın artışına benzer bir şekilde çocukların da evde daha fazla zaman geçirmeleri ve eğitim öğretim sürecinin uzaktan sürdürülmesi nedeniyle teknolojiyle olan ilişkileri gelişerek devam etmektedir.

Teknoloji denilince akla gelen “dijital çağ”, aynı zamanda “dijital okuryazarlık”; dolayısıyla “okuryazarlık” kavramını da beraberinde taşımaktadır. 21. yüzyıl becerileri arasında kabul edilen okuryazarlık, “toplum tarafından anlam verilen iletişimsel simgelerin etkili bir biçimde kullanılabilmesi yeteneği” olarak tanımlanmıştır (Kellner 2001; Kress’den aktaran Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Tanımda yer alan toplum vurgusu, kavramın çağın ihtiyaçlarına göre şekillendiğini; bu nedenle çağın gerektirdiği bir beceri olduğunu anlatmaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010).

Son yıllarda uluslararası literatüre benzer bir şekilde ülkemizde de erken okuryazarlık konusunda var olan merak canlanmıştır; okuma yazma becerilerine, araştırmalarda ve uygulamalarda sıkça yer verilmeye başlanmıştır (Kargın, Güldenoğlu ve Ergül, 2017). Geçmişten günümüze okuryazarlık kavramı içerisinde erken çocukluk döneminde okuma yazma ile ilgili farklı yaklaşımlar, bakış açıları ve tanımlara rastlanmaktadır. Gelişen okuryazarlık, okuma öncesi beceriler, okumaya hazır bulunuşluk ve erken okuryazarlık bu tanımlar arasında en çok kullanılanlardır (Çetin, 2019; Kuru ve Koç Tüylü, 2019).

Erken okuryazarlığının literatürdeki bir tanımında çocukların; dilin, sözcüklerin, öykülerin, kitapların ve şiirlerin dünyasına erken dönemde girmesi ifadesi yer almaktadır (Lerner’den aktaran Özen Altınkaynak, 2019). Benzer şekilde çocukların yazılı kaynaklara olan ilgi ve merak duygularının artması, onlarla temas kurarak ilişki içerisinde olması olarak da yorumlanabilir.

Okuryazarlık başka bir tanımda geçmişte harfleri seslerle eşleştirerek yapılan okuma yazma becerisi olarak tanımlansa da günümüzde metinleri okuma yazmanın ötesinde iletişim için gerekli simgelerin anlamlandırma ve yorumlamalar yaparak aktif bir şekilde kullanabilme becerisi olarak açıklanmıştır. (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010).

Diğer bir yandan, okuma yazma ve okuryazarlık kavramları kulağa benzer anlamlar içeriyor gibi gelse de aslında farklı içeriklere sahiptirler. Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010) benzer kavramlar gibi görünseler de anlam farkının giderek büyüdüğünü belirtmişler ve okuma yazma ve okuryazarlık kavramları arasındaki farkı “Okuma yazma süreci belirli bir harf sistemini çözmeye yarayan statik bir davranışken okuryazarlık, iletisi olan her şeyi anlamlandırmayı hedefleyen geliştirilebilir bir beceridir” şeklinde açıklamıştır.

Okuma yazma becerisi çocuğun çevresiyle iletişim kurabilmesi, kendini ifade edebilmesi, karşısındaki kişiyi ve etrafındaki olayları anlayabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir ve bireyleri başarıya götüren önemli bir anahtardır; gelişimi yaşam boyu devam eder (Bayraktar ve Temel, 2014). Cabell, Justice, Konold ve McGinty (2011) erken okuryazarlık becerilerini sözel dil becerileri ve kodla ilişkili beceriler olmak üzere iki ana başlık altında toplamıştır (aktaran Özen Altınkaynak, 2019). Erken okuryazarlık becerileri ise “sözel dil becerisi, genel kültür bilgisi, yazı bilinci, alfabe bilgisi, fonolojik farkındalık, yazı öncesi çalışmalar” şeklinde tanımlanmıştır (Uyanık ve Kandır, 2010).

Yapılan araştırmalar, çocuklarda okuma yazma becerilerinin örgün eğitim döneminden daha önce başladığını, hatta bebeklik yıllarına kadar geriye dayandığını öne sürmektedir (Taşkın, R. Sak, ve Sak, 2015). Bebeklerin ebeveynleri ile ortak etkileşimler içeren etkinliklerde bulunmaları, onların sözlü veya sözsüz iletişim becerilerini geliştirirken, bilişsel ve duygusal alanlarında da gelişimine katkı sağlamaktadır (Tercanlı Metin ve Gökçay, 2014). Başarılı okuryazarlık süreci başarılı bir dil öğreniminden geçer (Bayraktar ve Temel, 2014). Bebeklik döneminden itibaren sunulan uyarıcılar, beyinde yeni bağlar kurulmasına olanak sağlar. Yapılan araştırmalar beyin ve dil gelişimi için bebeklerin uyarıcılara ihtiyaç duyduğunu ve onları algılayabildiklerini ortaya çıkarmıştır (Beaty ve Pratt, 2003; Shonkoff ve Philips'den aktaran Altun, Tantekin Erden, 2016). Bu bulgular da yaşamın ilk yılından başlayarak okul öncesi dönemde sunulan ev ve okul ortamındaki deneyimlerin çocukların erken okuryazarlık becerilerine olan etkilerinin araştırılmasına yönelik ilgiyi artırmıştır.

Çocukların tüm gelişim alanlarında olduğu gibi, okuma yazma becerilerinin de çevresel faktörlerden ve uyarıcılardan etkilendiğinin belirtilmesi yetişkinlerin, okul ortamının ve özellikle okul öncesi öğretmenlerinin bu konudaki etkisini gözler önüne sermiştir. (Taşkın, R. Sak ve Sak, 2015). Ailenin sosyo-kültürel ve ekonomik düzeylerinin, ev ortamında sunulan deneyimlerin, okul ortamının zenginliğinin, sınıf ortamının düzenlenmesinin ve öğretmen tutumlarının okuma yazma becerileri üzerinde etkili olduğu yapılan çalışmalarda bulunmuştur (Uyanık ve Kandır, 2010).

Formal okuma öğretime başlamadan önceki dönemde çocukların okuma yazmaya dair bilgi, beceri ve tutumlarının tümünü kapsayan erken okuryazarlık becerisi, başarılı bir okuyucu olabilmek için kazanılması gereken temel beceriler arasında yer almaktadır (National Early Literacy Panel, 2008; Sulzby ve Teale, 1991; Uzuner, 1997; Whitehurst ve Lonigan'dan aktaran Kargın, Güldenoğlu, Ergül, 2017).

Elde edilen erken akademik beceriler çocuğun ileriki yaşantısında kendisini daha iyi ifade edebilmesi ve akademik olarak başarılı olabilmesine temel oluşturan en önemli etmenlerdir. Bu nedenle, bu becerilerin erken çocukluk döneminde verilmesi oldukça önemlidir. Okul öncesi dönemde çocuğa kazandırılan erken akademik beceriler, ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyini artırmakta ve ileri akademik becerilerinde çok daha başarılı olmalarını sağlamaktadır (Unutkan, 2006).

Bu araştırma Türkiye'de yapılmış okul öncesi dönemde erken okuryazarlık konulu makaleleri derleyerek son 20 yılda yapılan araştırmaları incelemiştir. Okul öncesi dönemde okuryazarlık kavramını etkileyen faktörlerin, konu ile ilgili anlamlı bulunan ilişkisel modellerin, uygun ölçme araçlarının ve Türkiye'deki erken okuryazarlık çalışmalarının gelişimi ile mevcut durumunun ortaya konması açısından önem taşımaktadır.

Literatür incelendiğinde, erken okuryazarlık ile ilgili yüksek lisans ve doktora tezlerinin içerik analizlerinin yapıldığı (Satı Çalış ve Feyman Gök, 2020; Özdemir, 2021; Tanju Aslışen ve Hakkoymaz, 2020), yayınlanan tez ve makalelerin tematik olarak incelendiği (Altun ve Sarı, 2018) çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmaların bulgularına göre de erken okuryazarlığa ilişkin son yıllarda artan bir ilgi olduğu görülmektedir. Dolayısıyla konu ile ilgili yapılacak gelecek araştırmalar için yol gösterici olması açısından, yapılmış çalışmaların bütüncül bir yaklaşımla incelendiği çalışmaların artması önem arz etmektedir. Söz konusu çalışmanın da Türkiye'de son 20 yılda yapılmış okul öncesi dönemde erken okuryazarlık konulu makalelerin mevcut durumunu ve eğilimini ortaya koyarak alanyazına katkı sağlayacağı ve yapılacak araştırmalar için referans olacağı düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle; Türkiye'deki erken okuryazarlığa ilişkin yayınlanan makalelerin, betimleyici

özellikleri, konuları, çalışma grubu özellikleri, deseni ve modeli, kullanılan veri toplama araçları ve elde edilen sonuçlar göz önüne alınarak incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Son 20 yılda okul öncesi alanında yapılan çalışmalarda erken okuryazarlık becerilerine ilişkin bulgulara sıkça yer verildiği görülmüştür. Akademik beceriler, hazır bulunuşluk, okul olgunluğu, gelişimsel alanlar, ilk okuma yazma becerileri ve gelişen okuryazarlık gibi pek çok anahtar sözcüğün yer aldığı araştırmalar erken okuryazarlık becerilerine etki eden veya bu becerilerin etkilediği diğer alanları inceleyerek alana ve gelecek çalışmalara ışık tutmuştur.

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de 2000-2021 yılları arasında erken okuryazarlık ile ilgili yapılmış araştırmalara dayanarak hazırlanmış makalelerin çizdiği genel hatlar ve detaylı bilgiler ile mevcut durumları ve eğilimleri ortaya koymaktır. Bu sayede erken okuryazarlıkla ilgili güncel yaklaşımların da irdelenmesi hedeflenmiştir. Belirlenen bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmaların betimleyici özellikleri (türü, yazım yılı, hazırlandığı bölüm) nelerdir?
2. Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmaların konuları nelerdir?
3. Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmaların çalışma grubu özellikleri (çalışma grubunu kimlerin oluşturduğu, çalışma grubu sayısı) nelerdir?
4. Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmaların deseni ve modeli nedir?
5. Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları nelerdir?
6. Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmalarda ne tür sonuçlara ulaşılmıştır?

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, 2000-2021 yılları arasında sadece Türkiye’de yapılmış araştırmalardan oluşan makaleleri kapsamaktadır.
2. İlkokul dönemindeki çocukların ve sınıf öğretmenlerinin örnekleminde yer aldığı çalışmalardan sadece okul öncesi ile ilişkisine bakılmış olanlara yer verilmiştir.
3. Makalelerin betimsel özelliklerinin belirtildiği tabloda yer alan enstitü ve bölüm başlıklarında birden fazla yazarı olan araştırmalarda sorumlu yazarın bağlı bulunduğu enstitü ve bölüm dikkate alınmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma sistematik derleme yöntemiyle yapılandırılmıştır. Sistematik derleme, bir soruya ya da bir probleme yanıt oluşturmak için o alanda yayınlanmış tüm çalışmaların kapsamlı bir şekilde taranarak, çeşitli dâhil etme ve hariç tutma kriterleri kullanılarak ve araştırmaların kalitesi değerlendirilerek hangi çalışmaların araştırmaya alınacağını belirlenmesi ve dâhil edilen çalışmalarda yer alan bulguların sentez edilmesidir (Burns ve Grove, 2007). Bu çalışmada, belirlenen kriterler doğrultusunda yapılan literatür taramasıyla seçilen makaleler sistematik derleme yöntemiyle incelenmiş ve okul öncesi dönemine ait erken okuryazarlık konusunda Türkiye’de yapılmış çalışmalarla ilgili mevcut durum, yüzde ve frekans incelemeleri yapılarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Etik Bildirim

Bu çalışma, sistematik derleme yöntemiyle hazırlandığı için etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamına alınacak makalelerin tespit edilmesi amacıyla Ulakbim, Tr Dizin, Vetis, Google Akademik ve Dergi Park veri tabanları kullanılmıştır. Araştırmaya alınması belirlenen kriterlere göre seçilen 73 makale bilgisayar üzerinde indirilmiştir. Ulakbim, Tr Dizin, Vetis, Google Akademik ve Dergi Park veri tabanlarından ulaşılan çalışmalara araştırmacılar tarafından rastgele kodlar verilmiştir.

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından uzman görüşleri alınarak oluşturulan “Makale İnceleme Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Makale İnceleme Formu’nda makalelerin betimleyici özellikleri (konusu, yılı, yayın yeri vb.), örneklem özellikleri (çocuk, öğretmen, aile vb.), araştırma yöntemi, araştırma deseni, veri toplama araçları ve analiz yöntemlerinin açıklandığı bölümler bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma için belirlenen araştırmaya dâhil etme kriterleri araştırmanın yapıldığı ülke, anahtar kelimeler, zaman aralığı, yeterli veri ve örneklem grubu şeklindedir. Araştırmaya dâhil edilecek çalışmaların belirlenme kriterleri aşağıda açıklanmıştır.

1. Erken okuryazarlık konusu alfabe, ses bilgisi, yazı yazma gibi ülkelere özgü alt boyutlar içerir. Bu sebeple bu araştırmaya sadece Türkiye’de yapılan çalışmalar dâhil edilmiştir.
2. Erken okuryazarlık ile ilgili yayımlanmış makaleler arasından anahtar sözcüklerinde “erken okuryazarlık, erken okuryazarlık, ilk okuma yazma, sesbilgisel farkındalık, fonolojik farkındalık, gelişen okuryazarlık, görsel algı, yazı farkındalığı” bulunan çalışmalar seçilmiştir.
3. Türkiye’de erken okuryazarlık konusunda alan yazın çalışmaları günümüzden 2000 yılına yaklaştıkça azaldığından bu araştırmaya dâhil edilecek çalışmaların 2000-2021 yılları arasında yayımlanmış olmasına dikkat edilmiştir.
4. Araştırmaya alınacak çalışmaların sistematik derlemeye dâhil edilmesi için yeterli veriye ve bulguya sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle derleme çalışmalar bu araştırmaya dâhil edilmemiştir.
5. Araştırmanın amacı okul öncesi dönemde erken okuryazarlık konusunda yapılmış çalışmaların incelenmesi olduğu için seçilen çalışmaların örneklemi okul öncesi dönemde olan 0-72 aylık çocukların, 0-72 aylık çocuğu bulunan ebeveynlerin, okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi öğretmen adaylarının, okul öncesi kurum yöneticilerinin ve okul öncesi dönemle ilişkili olarak çalışılmış ilkökul öğrencilerinin ve öğretmenlerinin oluşturmasına dikkat edilmiştir.

Veri Analizi

Araştırma kapsamında araştırmacılar tarafından oluşturulan “Makale İnceleme Formu” aracılığı ile toplanan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, bir metnin ya da belgenin içeriğinin irdelenmesi ve irdelenen verilerin benzerliklerine göre kendi aralarında sınıflandırılmasıdır. İçerik analizi ile sınıflandırılan veriler sayısallaştırılabilir ve analiz

programlarına aktarılabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Veri analizi sürecinde araştırmacıların belirlenen makalelere ilişkin değerlendirmeleri karşılaştırılmış ve karşılaştırmalar arasındaki tutarlılık Miles ve Huberman (2005) formülü ile hesaplanmış ve değerlendirmeler arasındaki tutarlılığın %90 olduğu ortaya çıkmıştır. Uyum yüzdesinin %70'in üzerinde olması güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Buna göre, değerlendirmeler arasındaki tutarlılığın iyi düzeyde olduğu görülmüş olup veri analizinin güvenilirliği sağlanmıştır.

Bu araştırmanın içeriğini oluşturmak üzere seçilen makaleler türlerine, hazırlandıkları yıllara, hazırlandıkları bölümlere, konularına, çalışma gruplarını kimlerin oluşturduğuna, çalışma gruplarının sayılarına, araştırma desenlerine, araştırma modellerine ve kullanılan veri toplama araçlarına göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen nitel veriler, sayısallaştırılmak amacıyla SPSS 22 programına aktarılmış ve verilerin yüzde (%) ile frekans (f) değerleri hesaplanarak tablolastırılmıştır. Tablolastırılan veriler, araştırmanın bulgular kısmında sunulmuştur.

Bulgular

Bu araştırma okul öncesi döneme ait erken okuryazarlık konusunda Türkiye’de yapılmış çalışmalarla ilgili mevcut durumu incelemek amacıyla yapılmıştır. Ulakbim, Tr Dizin, Vetis, Google Akademik ve Dergi Park veri tabanları kullanılarak belirlenen kriterlere göre seçilen 73 makale incelenmiştir. Makalelerin “Makale İnceleme Formu” ile incelenmesi sonucu elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci sorusu olan “Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmaların betimleyici özellikleri (türü, yazım yılı, hazırlandığı bölüm) nelerdir?” hakkında elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. İncelenen Makalelerin Betimsel Özelliklerine Göre Dağılımı

	Gruplar	f	%	Makale Kodları
Makale Türü	Araştırma	61	83.6	m1,m2,m3,m5,m6,m7,m8,m9,m11,m12,m13,m14,m15,m16,m17,m18,m19,m20,m21,m22,m23,m25,m26,m27,m28,m29,m30,m31,m32,m33,m34,m35,m36,m38,m39,m40,m41,m42,m45,m46,m47,m48,m49,m50,m52,m53,m55,m56,m57,m58,m61,m62,m63,m64,m65,m66,m67,m68,m60,m70,m72,m73
	Tezden Uyarlama	12	16.4	m4,m10,m13,m24,m37,m43,m44,m51,m54,m59,m60,m71
	Toplam	73	100.0	
	2020	11	15.1	m2,m11,m17,m22,m32,m37,m40,m41,m50,m51,m73
	2016	10	13.7	m5,m23,m25,m28,m36,m39,m42,m43,m48,m49
	2019	8	11.0	m3,m4,m34,m53,m56,m62

Yazıldığı Yıl	2014	7	9.6	,m68,m72 m1,m13,m19,m31,m45,m5 7,m64
	2018	7	9.6	m6,m12,m14,m16,m24,m5 5,m61
	2015	6	8.2	m26,m29,m46,m54,m65,m 71
	2021	6	8.2	m8,m15,m20,m30,m35,m5 2
	2017	4	5.5	m7,m38,m47,m59
	2013	3	4.1	m27,m60,m63
	2006	2	2.7	m21,m70
	2008	2	2.7	m10,m67
	2010	2	2.7	m9,m33
	2011	2	2.7	m44,m66
	2004	1	1.4	m58
	2007	1	1.4	m69
	2009	1	1.4	m18
	Toplam	73	100.0	
Hazırlanmış Bölüm	Okul Öncesi Öğretmenliği	39	53.4	m5,m9,m10,m11,m12,m13 ,m14,m15,m16,m17,m19, m20,m21,m24,m26,m33,m 34,m37,m38,m39,m40,m4 1,m42,m43,m44,m50,m52, m55,m56,m57,m58,m59,m 60,m63,m63,m65,m68,m7 1,m72
	Özel Eğitim Öğretmenliği	15	20.5	m2,m3,m6,m22,m28,m29, m30,m32,m36,m45,m46,m 47,m48,m49,m53
	Sınıf Öğretmenliği	8	11.0	m7,m8,m25,m27,m35,m69 ,m70,m73
	Diğer Bölümler	6	8.2	m18,m23,m31,m51,m54,m 67
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	5	6.8	m1,m4,m61,m62,m66
	Toplam	73	100.0	

Tablo 1 incelendiğinde erken okuryazarlık ile ilgili yayınlanan makalelerin %83,6'sının araştırma makalesi, %16,4'ünün tezlerden uyarlanan makaleler olduğu saptanmıştır.

2004, 2007, 2009 yıllarında birer makale yayınlanırken, 2006, 2008, 2010, 2011 yıllarında ikişer makale, 2013 yılında üç makale, 2014 ve 2018 yıllarında yedişer makale, 2015 ve 2021 yılında altışar makale, 2016 yılında on makale, 2017 yılında dört makale, 2019 yılında sekiz makale yayınlanırken 2020 yılında on bir makale yayınlandığı belirlenmiştir. 2000,2001, 2002, 2003, 2005 ve 2012 yıllarında ise okul öncesi dönemde erken okuryazarlık ile ilgili belirlenen kriterlere uygun hiç makale yayınlanmadığı belirlenmiştir.

Hazırlanan makalelerin %53.4'ünün okul öncesi öğretmenliği bölümünde, %20.5'inin özel eğitim öğretmenliği bölümünde, %11'inin sınıf öğretmenliği bölümünde ve %8.2'sinin diğer bölümlerde ve %6.8'inin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde hazırlandığı tespit edilmiştir.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu olan “Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmaların konuları nelerdir?” hakkında elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. İncelenen Makalelerin Konularına Göre Dağılımı

	Gruplar	f	%	Makale Kodları
Konu	Öğretmen Görüşleri veya Uygulamaları	21	28.8	m2,m5,m10,m16,m21,m23,m26,m27,m31,m35,m53,m55,m57,m58,m61,m64,m65,m67,m68,m70,m72
	Erken Okuryazarlık ve Aile	10	13.7	m15,m17,m25,m32,m34,m37,m38,m40,m56,m73
	Ölçek Uyarlama ve Geliştirme	10	13.7	m9,m20,m22,m39,m43,m46,m51,m60,m63,m71
	Erken Okuryazarlık ve Fonoloji	7	9.6	m30,m36,m44,m47,m48,m49,m66
	Erken Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler	7	9.6	m4,m11,m14,m18,m28,m52,m54
	Erken Okuryazarlıkla İlişkili Programların İncelenmesi	7	9.6	m3,m7,m13,m41,m42,m45,m59
	Erken Okuryazarlık ve Yazı Farkındalığı	5	6.8	m8,m12,m19,m24,m50
	Diğer	5	6.8	m1,m6,m29,m33,m69
	Erken Okuryazarlık ve Görsel Algı ile Fonoloji	1	1.4	m62
	Toplam	73	100.0	

Makalelerin konu alanı incelendiğinde; en çok öğretmen görüşleri ve uygulamalarının (%27.4) çalışıldığı, ikinci olarak ise “erken okuryazarlık ve aile” ve “ölçek uyarlama ve geliştirme” (%13.7) konularında çalışıldığı belirlenmiştir. Bu konuları sırasıyla “erken okuryazarlık ve fonoloji”, “erken okuryazarlığı etkileyen faktörler”, “erken okuryazarlıkla ilişkili programların incelenmesi” (%9.6) ve “erken okuryazarlık ve yazı farkındalığı” (%6.8) konuları takip etmektedir. En az çalışılan konuların ise “erken okuryazarlık ve görsel algı” ve “erken okuryazarlık ve görsel algı ile fonoloji” (%1.4) konuları olduğu tespit edilmiştir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu olan “Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmaların çalışma grubu özellikleri (çalışma grubunu kimlerin oluşturduğu, çalışma grubu sayısı) nelerdir?” hakkında elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. İncelenen Makalelerin Çalışma Grubu Özelliklerine Göre Dağılımı

	Gruplar	f	%	Makale Kodları
	0-72 Ay Arası Çocuklar	26	35.6	m1,m3,m4,m6,m11,m12,m13,m18,m19,m22,m24,m30,m34,m43,m44,m45,m46,m47,m48,m50,m59,m60,m62,m63,m66,m69
	Okul Öncesi Öğretmenleri	16	21.9	m2,m9,m10,m16,m21,m23,m26,m27,m29,m31,m52,m58,m61,m67,m68,m72
	İlkokul Öğrencileri veya Sınıf Öğretmenleri	8	11.0	m8,m20,m28,m33,m36,m53,m54,m57

Çalışma Grubu	0-72 Ay Arası Çocuğu Olan Aileler	6	8.2	m15,m17,m25,m37,m56,m73
	Okul Öncesi Öğretmenleri, İlkokul Öğretmenleri ve Aileler	5	6.8	m7,m14,m42,m49,m71
	0-72 Ay Arası Çocuklar ve İlkokul Öğrencileri	3	4.1	m39,m41,m51
	0-72 Ay Arası Çocuklar ve Aileler	3	4.1	m32,m38,m40,
	Okul Öncesi Öğretmenleri ve İlkokul Öğretmenleri	2	2.7	m64,m65
	Okul Öncesi Öğretmenleri ve Okul Öncesi Öğretmen Adayları	2	2.7	m35,m55
	Okul Öncesi veya Sınıf Öğretmenleri ve Okul Yöneticileri	1	1.4	m70
	Okul Öncesi Öğretmen Adayları	1	1.4	m5
	Toplam	73	100.0	
Çalışma Grubu Sayısı	0-50 kişi	29	39.7	m2,m6,m7,m13,m14,m15,m16,m17,m23,m26,m27,m29,m31,m40,m41,m45,m49,m53,m56,m57,m58,m59,m60,m64,m66,m72,m73
	201 Kişi ve Üzeri	20	27.4	m1,m9,m12,m19,m20,m22,m25,m30,m32,m33,m37,m39,m43,m46,m47,m51,m54,m55,m61,m68
	51-100 Kişi	16	21.9	m4,m5,m8,m18,m21,m35,m36,m38,m48,m52,m63,m65,m67,m69,m70,m71
	01-150 Kişi	5	6.8	m11,m28,m34,m50,m62
	151-200 Kişi	3	4.1	m3,m10,m44
	Toplam	73	100.0	

Makalelerin çalışma grupları incelendiğinde; en çok “0-72 ay arası çocuklar” (%35.6) ile, ikinci olarak ise “okul öncesi öğretmenleri” (%21.9) ile çalışıldığı saptanmıştır. Bu çalışma gruplarını sırasıyla “ilkokul öğrencileri veya sınıf öğretmenleri” (%11.0), “0-72 ay arası çocuğu olan aileler” (%8.2), “okul öncesi öğretmenleri, ilkokul öğretmenleri ve aileler” (%6.8), “0-72 ay arası çocuklar ve ilkokul öğrencileri” ve “0-72 ay arası çocuklar ve aileler” (%4.1), “okul öncesi öğretmenleri ve ilkokul öğretmenleri” ve “okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi öğretmen adayları” (%2.7), “okul öncesi öğretmen adayları” ve “okul öncesi veya sınıf öğretmenleri ve okul yöneticileri” (%1.4) takip etmektedir.

Makalelerin çalışma grubu sayılarının, %39.7’sinde “0-50 kişi arasında”, %27.4’ünde “201 kişi ve üzerinde”, %21.9’unda “51-100 kişi arasında”, %6.8’inde “101-150 kişi arasında”, %4.1’inde de “151-200 kişi arasında” olduğu belirlenmiştir.

Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü sorusu olan “Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan çalışmaların deseni ve modeli nedir?” hakkında elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. İncelenen Makalelerin Desenlerine ve Modellerine Göre Dağılımı

	Gruplar	f	%	Makale Kodları
Desen	Nitel	44	60.3	m1,m3,m4,m9,m10,m11,m12,m13,m18,m19,m20,m21,m22,m24,m24,m28,m30,m32,m33,m34,m37,m39,m40,m41,m43,m44,m46,m47,m48,m51,m54,m55,m57,m59,m60,m61,m62,m63,m66,m67,m68,m69,m70,m71
	Nitel	26	35.6	m2,m5,m6,m7,m8,m14,m14,m16,m17,m23,m26,m27,m29,m31,m35,m36,m42,m45,m49,m52,m53,m56,m64,m65,m72,m73
	Karma	3	4.1	m38,m50,m58
	Toplam	73	100.0	
Model	Tarama	22	30.1	m5,m7,m12,m20,m22,m23,m25,m35,m37,m39,m43,m46,m51,m52,m58,m60,m61,m62,m63,m64,m67,m71
	Durum Çalışması	17	23.3	m2,m4,m6,m8,m14,m15,m16,m17,m26,m31,m45,m50,m56,m65,m72,m73
	Betimsel	14	19.2	m10,m18,m21,m27,m29,m34,m42,m47,m49,m54,m55,m69,m70
	Deneysel	12	16.4	m3,m9,m13,m19,m24,m28,m38,m40,m41,m44,m59,m66
	İlişkisel	8	11.0	m11,m30,m32,m33,m48,m57,m68
	Toplam	73	100.0	

İncelenen makalelerin araştırma desenlerine bakıldığında; yarısından fazlasında nitel (%60.3), %35.6'sında nitel, %4.1'inde ise karma desenin kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen makalelerin %30.1'inin tarama, %23.3'ünün durum çalışması, %19.2'sinin betimsel, %16.4'ünün deneysel ve %11'inin ilişkisel çalışma olduğu ortaya konulmuştur.

Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci sorusu olan “Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları nelerdir?” hakkında elde edilen bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. İncelenen Makalelerde Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Dağılımı

	Gruplar	f	%	Makale Kodları
Veri Toplama Aracı	Türkiye’de Geliştirilen Ölçek	23	31.5	m3,m9,m10,m19,m20,m22,m24,m28,m30,m32,m36,m39,m40,m43,m46,m47,m48,m51,m54,m59,m60,m63,m66
	Görüşme veya Gözlem Formu	23	31.5	m2,m5,m6,m8,m14,m15,m16,m17,m23,m26,m27,m31,m35,m41,m45,m52,m53,m56,m64,m65,m69,m72,m73
	Uyarlama Ölçek	7	9.6	m12,m25,m33,m38,m44,m61,m68
	Uyarlama Ölçek ve Türkiye’de Geliştirilen Ölçek	6	8.2	m1,m4,m11,m13,m55,m62
	Diğer	5	6.8	m7,m29,m37,m42,m49
	Anket	4	5.5	m18,m57,m67,m70
	Uyarlama Ölçek ve Görüşme veya Gözlem Formu	2	2.7	m21,m71
	Uyarlama Ölçek ve Anket	1	1.4	m34
	Türkiye’de Geliştirilen Ölçek ve Görüşme veya Gözlem Formu	1	1.4	m50
	Anket ve Görüşme veya Gözlem Formu	1	1.4	m58
	Toplam	73	100.0	

Veri toplama aracı olarak en çok “Türkiye’de geliştirilen ölçek” ve “görüşme ve gözlem formu” kullanılırken (%31.5), bunu sırasıyla “uyarlama ölçek” (%9.2), “uyarlama ölçek ve Türkiye’de geliştirilen ölçek” (%8.2), diğer veri toplama formları (%6.8), “anket” (%5.5) “uyarlama ölçek ve görüşme veya gözlem formu” (2.7) ve “uyarlama ölçek ve anket”, “Türkiye’de geliştirilen ölçek ve görüşme veya gözlem formu”, “anket ve görüşme formu veya gözlem formu”, (%1.4) izlemektedir.

Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı sorusu olan “Türkiye’de erken okuryazarlık ile ilgili yapılan araştırmalarda ne tür sonuçlara ulaşılmıştır?” hakkında elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6.İncelenen Makalelerin Bulgularına İlişkin Tablo

Öğretmen Görüşleri veya Uygulamaları	Öğretmen adayları, erken okuryazarlığı destekleyecek etkinlikler için planlama ve uygulama aşamalarında yeterli donanımına sahip olmadıklarını belirtmişlerdir ve araştırma bulguları da yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında daha çok çizgi, kitap ve fotokopi gibi yazma becerisine yönelik çalışmaları yaptıkları, ses bilgisel farkındalık, kelime dağarcığı, konuşma becerileri ve görsel algıya yönelik çalışmalara ise sınırlı düzeyde yer verdikleri görülmüştür. Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının çocukların ilkökula hazır olması, özgüven ve düşünme becerilerinin gelişmesi için önemli olduğunun farkında oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.
--------------------------------------	---

Makale Kodları	m2,m5,m10,m16,m21,m23,m26,m27,m31,m35,m53,m55,m57,m58,m61,m64,m65,m67,m68,m70,m72
Erken Okuryazarlık ve Aile	Erken okuryazarlık ile ilgili olumlu algı geliştirmiş olan ebeveynlerin, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okul öncesi dönem için önemli olduğunu belirttikleri, yapılan çalışmaların okuma yazma öğrenimi sürecinde destekleyici ve kolaylaştırıcı olduğunu algıladıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Sesbilgisel farkındalık ve sözcük bilgisi becerileri açısından annesinin eğitim düzeyi ilköğretim, ortaokul ve lise olan çocuklar, annesi lisans ve lisansüstü mezunu olan çocuklara göre daha düşük performans göstermişlerdir. Alt sosyoekonomik düzeydeki ebeveynlerin, çocuk okula başlayana kadar okuryazarlık ile ilgili evde yaşantı sunmadıkları kanısına varılmıştır.
Makale Kodları	m15,m17,m25,m32,m34,m37,m38,m40,m56,m73
Ölçek Uyarlama ve Geliştirme	“Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı” sesbilgisel farkındalık becerilerini değerlendirme (beş faktörlü 53 madde), yazı farkındalığı (üç faktör 16 madde), öyküyü anlama, görselleri eşleştirme ve yazı yazma öncesi becerileri değerlendirme (tek faktör 9’ar madde) olmak üzere beş alt test ve toplamda 96 maddeden oluşmaktadır. Alt testlerin güvenilirlik değerlerinin bulundukları aralıklar güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir (0.61-0.91). Yedi alt testten oluşan Erken Okuryazarlık Testi (EROT) ile ilgili bulgular erken okuryazarlık becerilerini ölçek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.
Makale Kodları	m9,m20,m22,m39,m43,m46,m51,m60,m63,m71
Erken Okuryazarlık ve Fonoloji	Sesbilgisel bilgi ve becerileri iyi ve zayıf olan çocuklar, okuma doğruluğu açısından benzer performans gösterirken; okuduğunu anlama ve okuma hızı açısından ise sesbilgisel bilgi ve becerileri iyi olan çocuklar zayıf olanlara kıyasla daha iyi performans göstermişlerdir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki etkinliklerin ses bilgisi farkındalığı açısından geliştirilmesine, okul öncesi eğitime devam eden çocukların sesbilgisel farkındalıklarının gelişiminin desteklenmesi açısından gereksinim duyulmaktadır. Okul öncesi eğitim alan normal gelişim gösteren 5-6 yaş grubu Türk çocuklarına sesbilgisel farkındalık eğitimi verilmiş ve verilen eğitimin; ses bilgisel farkındalık, sözcük farkındalığı, sesbirim farkındalığı ve uyak becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Makale Kodları	m30,m36,m44,m47,m48,m49,m66
Erken Okuryazarlığı Etkileyen Faktörler	Aileler, çocuklara okuma çevresi oluşturma ve çocukların okuma yazmaya hazırlanmalarını desteklemek için yol gösterici bir role sahip iken; akranları ve öğretmenleri de çocukların erken okuryazarlık sürecini etkileyen önemli unsurlardır. İlkokul birinci sınıfta anlamlı sözcükleri okuma süresi, dakikada okunan doğru sözcük sayısı, okuduğunu anlama doğru yanıt sayısı ve doğru okunan anlamsız sözcük sayısı bakımından değerlendirildiğinde etkileşimli kitap okuma uygulamalarına katılan çocukların katılmayanlara kıyasla daha iyi performans sergiledikleri ortaya konmuştur. Okul öncesi eğitim ortamlarında erken okuryazarlık becerilerini destekleyecek etkinlik seçimlerinin ve materyallerinin çeşitliliğinin ve miktarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Makale Kodları	m4,m11,m14,m18,m28,m52,m54

Erken Okuryazarlıkla İlişkili Programların İncelenmesi	MEB 2013 programı okuma yazma becerilerini desteklemeye yönelik kazanımlar açısından gelişim alanlarına göre incelendiğinde, bilişsel ve dil gelişimi alanlarına ait kazanımların daha çok okuma becerilerini desteklediği, yazma alanına yönelik farkındalık kazandırmak için yeterli kazanım olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra sosyal duygusal ve motor gelişim alanlarına yönelik doğrudan okuma yazma becerileri ile ilişkilendirilebilecek kazanımın yetersiz olduğu saptanmıştır. Seslerin Renkli Dünyası Programında deney grubuna uygulanan etkinliklerin fonolojik farkındalık becerilerinin toplam puanını yükseltmede etkili olduğu görülmüştür. Program, deney grubundaki çocukların, kelimelerin başlangıç sesini ayırt etme ve iki sözcüğün kafiyeli olup olmadığına karar verme puanlarını artırmada etkili olmuştur.
Makale Kodları	m3,m7,m13,m41,m42,m45,m59
Erken Okuryazarlık ve Yazı Farkındalığı	Okul öncesi dönemde kalem tutma etkinliklerinin, annelerin etkinlik sürecine katılımının ve ebeveyn ilgisinin doğru kalem tutma becerisinin gelişiminde etkili olduğu, dolayısıyla yazı farkındalığı ve erken okuryazarlığı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların yazı farkındalığı becerileri cinsiyete göre farklılaşmaz iken, annenin öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Annenin öğrenim düzeyi yükseldikçe çocukların yazı kavramları ve sözcük tanıma alt boyutundaki puanları da yükselmektedir.
Makale Kodları	m8,m12,m19,m24,m50
Diğer	Sözdizimi anlama becerilerine yönelik performanslar yaş gruplarına göre incelendiğinde, 48-72 ay arasındaki çocuklar benzer hatalar yaparken, 73-83 aylık çocuklarda bu hataların azaldığı belirlenmiştir. Çocuğun çevresindeki okuma yazma materyali ve yazılı uyaranlar erken okuryazarlık gelişimi için önem taşımaktadır. Etkileşimli kitap okuma uygulamaları geleneksel okuma uygulamalarına kıyasla gelişimsel olarak daha fazla kazanım sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Okula hazırbulunuşluk düzeyinin, okul öncesi eğitim alan çocuklarda almayanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre ise anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Anne-babasının öğrenim düzeyi lise ve yüksek öğrenim olan çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin, anne-babası okur-yazar olmayan, okur-yazar ve ilköğretim mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
Makale Kodları	m1,m6,m29,m33,m69
Erken Okuryazarlık ve Görsel Algı ile Fonoloji	Çocuğun yaşı arttıkça ses bilgisel farkındalık ve görsel eşleştirme becerilerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Yazı yazma becerilerinin, tek ve iki kardeşe sahip çocuklarda üç ve daha fazla kardeşe sahip çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
Makale Kodları	m62

Değerlendirmeye alınan m2,m5,m10,m16,m21,m23,m26,m27,m31,m35,m53,m55,m57,m58, m61,m64,m65,m67,m68,m70,m72 kodlu makalelerde öğretmen adaylarının erken okuryazarlığa dair sınırlı bilgilerinin olduğu; öğretmenlerin okumaya yazmaya hazırlık çalışmalarında daha çok yazının ön planda olduğu çalışmalara yer verdiği, ses ve görsele yönelik çalışmaların daha az olduğu görülmüştür.

İncelenen m15,m17,m25,m32,m34,m37,m38,m40,m56,m73 kodlu makalelerde ebeveynlerin erken okuryazarlık çalışmalarına karşı olumlu tutum geliştirdikleri ve bu çalışmaların önemini ve

destekleyici etkisini bildikleri görülmüştür. Diğer yandan, eğitim seviyesi yüksek annelerin çocuklarının erken okuryazarlık çalışmalarında daha yüksek performans sergiledikleri görülmüştür. Değerlendirilen m9,m20,m22,m39,m43,m46,m51,m60,m63,m71 kodlu makalelerde erken okuryazarlığa ilişkin değerlendirme araçlarından Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı ve Erken Okuryazarlık Testi (EROT)'nin geçerli ve güvenilir ölçekler olduğu görülmüştür.

İncelenen m30,m36,m44,m47,m48,m49,m66 kodlu makalelerde, çocukların sesbilgisel bilgi ve becerileri farklı olmasına rağmen okuma doğruluğu açısından benzer performanslar gösterdikleri; okuduğunu anlama ve okuma hızı açısından ise performanslarının farklılaştığı görülmüştür. Diğer yandan, sesbilgisel farkındalık eğitimin 5-6 yaş grubu çocuklarda farklı okuma yazma becerileri üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Çalışmaya dâhil edilen m4,m11,m14,m18,m28,m52,m54 kodlu makalelerde uyarıcı ve teşvik edici bir çevrenin okuma yazma hazırbulunuşluğunu etkilediği; ancak okul öncesi eğitim ortamlarında sunulan okuma yazmayı destekleyici etkinlik ve materyallerin yetersiz olduğu bulunmuştur. Etkileşimli kitap okuma uygulamalarına katılan çocukların birtakım okuma yazma becerilerinde daha iyi performans sergiledikleri görülmüştür.

İncelenen m3,m7,m13,m41,m42,m45,m59 kodlu makalelerde MEB 2013 programının ağırlıklı olarak okuma becerilerini desteklediği; yazma becerilerini destekleme ve sosyal duygusal, motor gelişim alanlarına yönelik kazanımlar sağlama açısından yetersiz kaldığı bulunmuştur. Seslerin Renkli Dünyası Programı'nın fonolojik becerileri desteklemede etkili olduğu görülmüştür. Değerlendirilen m8,m12,m19,m24,m50 kodlu makalelerde annelerin öğrenim durumunun yazı farkındalığı becerilerini etkilediği ve annelerin etkinlik sürecine katılımlarının kalem tutma becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

İncelenen m1,m6,m29,m33,m69 kodlu makalelerde çocukların yaşları ilerledikçe sözdizimi anlama becerilerinin geliştiği görülmüştür. Çocuğun uyarıcı bir çevrede olmasının okuma yazma becerilerini etkilediği, etkileşimli kitap okuma uygulamalarının geleneksel kitap okumaya göre daha fazla kazanım sağladığı, okul öncesi eğitimi alan çocukların hazırbulunuşluklarının daha yüksek olduğu, ebeveynlerin eğitimi düzeyi arttıkça çocuklarının hazırbulunuşluklarının da yükseldiği bulunmuştur.

Değerlendirilmeye alınan m62 kodlu makalede yaş ilerledikçe ses bilgisel farkındalık ve görsel eşleştirme becerilerinin arttığı ve yazma becerilerinin, tek ve iki kardeşe sahip çocuklarda üç ve daha fazla kardeşe sahip çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Makale türlerinin dağılımı incelendiğinde, araştırma makaleleri %83.56 oranla çoğunluğu oluşturmaktayken, tez makaleler %16.44 ile azınlıkta kalmıştır. Gök ve Çalış (2020), 2010 ve 2019 yılları arasında, adında erken okuryazarlık kavramı geçen tez çalışmalarını incelemiş ve 19 tane tez çalışmasına yer vermişlerdir. Bu çalışmada da 2010-2019 yıllarında 9 tez makalesine ulaşılmıştır. Buna göre, yapılan tez çalışmalarının birçoğunun makale olarak yayınlanma sürecine girmediği söylenebilir.

İncelenen makalelerin hazırlandıkları yıllara göre dağılımına bakıldığında 2000-2003, 2005, yıllarında çalışmaya rastlanmazken, en büyük oran %15.1 ile 2020 yılında iken, bunu %13.7 ile 2016 yılı takip etmiştir. 2004, 2007 ve 2009 yılları %1.4 ile son sırada yer almaktadır. İncelenen makalelerde 2014 yılından itibaren artış gözlenmekle birlikte, 2017 yılında oran %5.5'e gerilemiştir. Erken

okuryazarlık ile ilgili çalışmalar yıllar içinde sayıca artış gösterirken, 2017 yılında olan bu niceliksel azalış dikkat çekmektedir ve üzerinde düşünülmesi gereken bir konu olarak değerlendirilmektedir.

Makalelerin hazırlandıkları bölümlerin dağılımları incelendiğinde %53.4'lük oranla okul öncesi eğitimi birinci sırada yer almakta, bunu %20.5 ile özel eğitim takip etmektedir. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü incelenen makalelerin %6.8'ini oluşturarak son sırada yer almakla birlikte makalelerden en eski tarihli olanı 2011 yılında yayınlanmıştır. Buna göre, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde erken okuryazarlıkla ilgili çalışmaların daha yeni olduğunu ve hem niteliksel hem de niceliksel anlamda çalışmaların artması gerektiğini göstermektedir.

İncelenen makalelerin konulara göre dağılımı incelendiğinde büyük çoğunluğu %27.4 oran ile "öğretmen görüşleri ve uygulamaları" oluşturmakta, bunu %13.7'şer oranla "erken okuryazarlık ve aile", "ölçek uyarlama ve geliştirme" çalışmaları izlemektedir. Tanju Aslışen ve Hakkoymaz'ın 2020 yılında gerçekleştirdiği erkek okuryazarlık alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tezlerini incelemelerinde en çok %18.18 oranla "yetişkinlerin erken okuryazarlığa ilişkin algıları, görüşleri ve uygulamaları" üzerine çalışmalar gerçekleştirildiği tespit edilmiştir, elde edilen bulgu araştırmamızı destekler niteliktedir. En az ele alınan konular incelendiğinde %1.4 oranlarla "erken okuryazarlık ve görsel algı ile fonoloji/görsel algı" yer almaktadır. Bu makaleler "Çocuk gelişimi ve eğitimi", "Sınıf öğretmenliği" bölümlerinde hazırlanmıştır. Buna göre, okul öncesi eğitimi bölümünde çalışma yapacak araştırmacıların konu içeriği seçiminde erken okuryazarlıkta görsel algı ve fonoloji üzerine yoğunlaşmaları durumunda alan yazına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Üzerinde en çok çalışılan konu olan "erken okuryazarlık ile ilgili öğretmen görüşmeleri ve uygulamaları" ile ilgili yazılan makalelerin sadece %5'i tezden uyarlama iken geri kalan %95'i araştırma makalesidir. Bu durumda araştırma makalelerinin belli konu üzerine yığılma gösterdiği söylenebilir. Bunun yanı sıra tezden uyarlanan makalelerin konu dağılımında bir yığılma gözlemlenmemiştir. Buna göre, yazılan tezlerin makaleye olarak yayınlanmasının konularda çeşitlilik ve alan yazına niteliksel anlamda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Makalelerde çalışma grupları ve sayıları incelendiği zaman çoğunluğu %35.6 oran ile "0-72 aylık çocuklar" oluşturmakta bunu %21.9 ile "okul öncesi öğretmenleri" takip etmektedir. İncelenen makalelerdeki çalışma grubu sayılarının en çok %39.7 ile "0-50" ve ardından %27.4 oranla "201 ve üzeri" olduğu görülmüştür. Çalışma grubu sayılarının gruplara göre dağılımında bir yığılma görülmemiş, örnekleme alınan farklı gruplarda, farklı sayılarda çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir.

İncelenen makalelerde desen dağılımlarına bakıldığında, nicel desen %60.3 oran ile çoğunluğu oluşturmakta bunu %35'lik oranla nitel araştırmalar ve %4.1'lik oranla karma desen takip etmektedir. Nitel desenli yapılan makalelerin en eski tarihli olanı 2013 yılında ve tümünün araştırma makalesi olması, Çalış ve Gök'ün 2010 ve 2019 yıllarındaki tezleri inceledikleri tezlerde büyük oranda nicel desenle çalışıldığı, karma ve nitel desenin yalnızca %5.3'lük kısmı oluşturulduğu sonucu ile örtüşmektedir. Buna göre nitel desenin henüz erken okuryazarlık alanında yapılan tezlerde çok tercih edilmediği söylenebilir.

Tercih edilen araştırma modellerinin dağılımı incelendiğinde, genel anlamda eşit bir dağılım göstermekle birlikte %30.1 oranla tarama modeli birinci sırada yer alırken az kullanılan %11 oranla ilişki model olmuştur. Altun ve Sarı (2018) tarafından ülkemizde erken okuryazarlıkla ilgili tez çalışmalarına dair yaptıkları incelemede en çok %51.52 oranla tarama modelinin kullanıldığı tespit edilmiş ve bu tezlerdeki model dağılımı araştırmamız kapsamına alınan makalelerin model dağılımı ile örtüşme göstermiştir. Diğer yandan Tanju Aslışen ve Hakkoymaz'ın (2020) gerçekleştirdiği

araştırmada yurtdışında erken okuryazarlık alanında deneysel çalışmaların sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Buna göre ülkemizde araştırma modellerinde tarama çalışmalarında olan yığılmanın önüne geçilerek ileride yapılacak çalışmalarda farklı model kullanmanın çeşitlilik sağlanması ve çalışma kapsamlarının genişletilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Makalelerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı incelendiğinde çoğunluğu %31.5'erlik oranla "Türkiye'de geliştirilen ölçek" ve "görüşme veya gözlem formları" oluşturmaktadır. Görüşme veya gözlem formlarının kullanıldığı makalelerin yıllarına bakıldığında 2018-2021 aralığında artış gözlenmekle birlikte tüm çalışmaların araştırma makalesi olduğu, araştırma kapsamına alınan tez makalelerinde görüşme veya gözlem formlarının kullanılmadığı tespit edilmiştir.

İncelenen makalelerin bulguları öğretmen görüş ve uygulamaları (21 adet), erken okuryazarlık ve aile (10 adet), ölçek uyarlama ve geliştirme (10 adet), erken okuryazarlık ve fonoloji (7 adet), erken okuryazarlığı etkileyen faktörler (7 adet), erken okuryazarlıkla ilişkili programların incelenmesi (7 adet), diğer (5 adet), erken okuryazarlık ve görsel algı ile fonoloji (1 adet) olmak üzere 9 başlıkta gruplanmıştır.

Öğretmen görüşlerine ilişkin bulgulara göre, öğretmenler erken okuryazarlık konusunda kendilerini yeterli donanımda görmemekte, uygulanan etkinliklerin daha çok yazma becerisine yönelik yapıldığı ve erken okuryazarlığı destekleyecek çocukların ilkokula hazır olması gibi pek çok katkısı olduğuna dair farkındalıkları tespit edilmiştir.

Erken yazarlık ve aileye ilişkin bulgular incelendiğinde, erken okuryazarlık ile ilgili yapılan etkinliklerin çocuklar için önemli olduğunu algıladıkları anlaşılmış. Ayrıca erken okuryazarlık becerilerinden sesbilgisel farkındalık ve sözcük bilgisinde annelerin eğitim düzeyi arttıkça bir artış olduğu, erken okuryazarlık ile ilgili evde yaşantı oluşturma konusunda yetersiz kaldıkları tespit edilmiştir. Buna göre aile ekonomik düzeyi ile çocukların erken okuryazarlık becerileri arasında bir ilişki olduğu söylenebilir. Jordan, Snow ve Porche (2000) tarafından gerçekleştirilen araştırmada erken okuryazarlık için evde ebeveynlerle beraber yapılacak bir proje geliştirmiş ve etkisini incelemişlerdir. Araştırma kapsamında ailelere erken okuryazarlık hakkında özellikle kelime dağarcığını geliştirme, ses farkındalığı gibi becerileri geliştirme adına gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda evde alınan erken okuryazarlık desteğiyle okuryazarlık becerilerine olumlu katkısı olduğu tespit edilmiştir. Buna göre ailelerin erken okuryazarlığa dair farkındalıkları ve çocuklarda olumlu ilerleme için önemlidir.

Ölçek uyarlama ve geliştirmeye ilişkin makalelerin bulguları incelendiğinde, ölçeklerin erken okuryazarlığı yazı farkındalığı, sesbilgisel farkındalık, görselleri eşleştirme gibi çok boyutlu bir şekilde incelendiği ve ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Erken okuryazarlık ve fonoloji ile ilgili makale bulguları incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklar için hazırlanan sesbilgisel farkındalık eğitiminin çocuklar üzerinde olumlu etkisinin olduğu görülmüştür. MEB Okul Öncesi Eğitim Programının özellikle sesbilgisel farkındalığı açısından geliştirilmeye olan gereksinim duyulduğu tespit edilmiştir. Lundberg, Frost ve Petersen (1988) tarafından oluşturulan Kapsamlı Programın okul öncesi çocuklarını fonolojik farkındalıkları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda programın sözel yönergeleri anlama ve kelime bilgisi gibi becerilerinde önemli bir etkisinin olmadığı ancak, kafiye görevleri, kelime- hece ilişkileri bağlamında etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre sesbilgisi farkındalığını geliştirmek için MEB

2013 programında verilen yerin artırılması ve çeşitli programlar geliştirilerek desteklenmesine önem verilmesi gerektiği söylenebilir.

Erken okuryazarlığı etkileyen faktörler ile ilgili makalelerin bulguları incelendiğinde, aile desteği, etkileşimli kitap okuma çalışmalarının erken okuryazarlık gelişimi için olumlu etkileri olurken, okul öncesi ortamlarda gerekli malzeme ve materyallerin eksik olduğu tespit edilmiştir.

Erken okuryazarlık ile ilişkili programların incelenmesine ilişkin makalelerin bulgularına göre, Seslerin Dünyası Programının çocukların fonolojik farkındalık, başlangıç sesini ayırt etme ve kafiyeli sözcükleri ayırt etme gibi erken okuryazarlık becerilerini geliştirmeye olumlu katkısı olduğu tespit edilmiştir. 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programının incelenmesi sonucunda da, programında yer alan kazanımları daha çok okuma becerileri ile ilgili olurken yazı farkındalığına yönelik az kazanım olduğu görülmüştür. Literatürde yer alan Xu vd. (2014) tarafından gerçekleştirilen hazırlanan Kapsamlı Erken Okuryazarlık programının etkileri incelenmiştir. Proje çocuklarda fonolojik farkındalık, yazı farkındalığı gibi becerilerin gelişimi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, çocukların erken okuryazarlık becerilerinde, ebeveyn farkındalığı, ailelerin etkinliklere katılımlarında olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir. Programların erken okuryazarlık becerilerine olan olumlu katkısı göz önüne alındığında geliştirilecek programlara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Erken okuryazarlık ve yazarlık ve yazı farkındalığı ile ilişkili makalelerin bulgularına göre, yazı farkındalığı becerileri ile cinsiyet arasında bir ilişki bulunmazken, ailelerin etkinliklere katılımının, annenin öğrenim durumunun yükselmesinin erken okuryazarlık becerileri üzerinde olumlu etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Diğer başlığı altında incelenen makale bulgularına göre, sözdizimi anlama becerilerinde yaşla beraber yapılan hatalarda azalış olurken erken okuryazarlık gelişimi için geleneksel yöntemlerden ziyade etkileşimli kitap okuma gibi yöntemlerin kullanılmasının daha fazla katkı sağladığı bulunmuştur. Ayrıca okula hazırbulunuşluk düzeyinin ebeveyn eğitim düzeyi, okul öncesi eğitimi almış olma durumuna göre anlamlı farklılık görülürken cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Cinsiyete göre farklılıkla ilgili literatürde yer alan, Below, Skinner, Fearrington ve Sorrel (2010) tarafından erken okuryazarlıkta cinsiyet farklılığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmada okul öncesine devam eden kız çocukları erken okuryazarlık puanları erkeklerden yüksek bulunmuştur, ancak bu fark düşük düzeydedir. Buna göre erken okuryazarlık becerilerinde çocuklarda cinsiyete göre önemli bir farkın olmadığı söylenebilir.

Erken okuryazarlık ve görsel algı ile fonoloji ile ilişkili makale bulgularına göre, yazı yazma becerilerinde kardeş sayısının anlamlı bir etkisi varken, ses bilgisel farkındalık ve görsel eşleştirme becerilerinin yaşla birlikte artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Kaynaklar

- Altun, D. ve Tantekin Erden, F. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık ile ilgili görüşleri ve staj uygulamaları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 241-261.
- Altun, D. ve Sarı, B. (2018). A decade of early literacy research trends in Turkey: A thematic review. *Journal of Education and Future year*, 13, 13-32.

- Bayraktar, V. (2018). Okul Öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığı becerilerinin gelişiminde etkileşimli kitap okumanın önemi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 1(1), 31-41.
- Beatty, J. J. Ve Pratt, L. (2003). *Early literacy in preschool and kindergarten*. New Jersey: Pearson.
- Below, J.L., Skinner, C.H., Fearington, J.Y. ve Sorrel, C.A. (2010). Gender differences in early literacy: analysis of kindergarden through fifth-grade dynamic indicators of basic early literacy skills probes. *School Psychology Review*, 39(2), 240-257.
- Burns, N., ve Grove, S. K. (2009). *The practice of nursing research: Appraisal, synthesis, and generation of evidence*. USA: Saunders.
- Çalış, E.S. ve Gök, N.F. (2020). 2010-2019 yılları arasında adında erken okuryazarlık kavramı kullanılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 8(2), 152-167.
- Çetin, A. (2019). *Erken okuryazarlık becerileri eğitim programının erken okuryazarlık ve erken matematik becerileri üzerine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gök, N.F. ve Çalış. E.S. (2020). Review of postgraduate theses using the concept of early literacy between 2010 and 2019. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 8(2), 152-167.
- Jordan, G.E., Snow, C.E. ve Porche, M.V. (2000). Project EASE: The effect of a family literacy Project on kindergarden student's early skills. *Reading Research Quarterly*, 35, 524-546.
- Kargın, T., Güldenoğlu, B. ve Ergül, C. (2017). Anasınıfı çocuklarının erken okuryazarlık beceri profili: Ankara örnekleme . *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(01) , 61-87 . DOI: 10.21565
- Kargın, T., Güldenoğlu, B. ve Ergül, C. (2017). Anasınıfı çocuklarının erken okuryazarlık beceri profili: Ankara örnekleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(1), 61-87.
- Kellner, D. (2001). New technologies/new literacies: Restructuring education for a new millennium. *International Journal of Technology and Design Education*, 11(3), 67-81.
- Kuru, N. ve Koç Tüylü, D. (2019). İlkokula hazırlıkta erken okuryazarlık eğitimi. Polat, Ö. (Ed.), *Adım adım ilkökula başlamak okula uyum ve erken okuryazarlık eğitimi içinde*, 141-164. Ankara: Anı.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, A. G. M. S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (28).
- Lundberg, I., Frost, J. ve Peterson, O.P. (1988). Effects of an extensive program for stimulating phonological awareness in preschool children. *Reading Research Quarterly*, 263-284.
- Metin, G. T. ve Gökçay, G. (2014). Bebeklik ve erken çocukluk döneminde kitap okuma: Çocuk sağlığı izlemlerinde etkili bir gelişim önerisi. *Çocuk Dergisi*, 14(3), 89-94.
- Miles, M. B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd Edition). California: SAGE.
- National Early Literacy Panel. (2008). *Developing early literacy: Report of the National Early Literacy Panel*. Washington, DC: National Institute for Literacy.
- Özdemir, H. (2021). Erken okuryazarlık alanında yapılmış doktora ve yüksek lisans tezlerinin analizi. *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi*, 5(2), 54-66.

- Özen Altınkaynak, Ş. (2019). Okul öncesi dönemde erken okuryazarlık becerilerinin gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 37-49.
- Satı Çalış, E. ve Feyman Gök, N. (2020). 2010-2019 Yılları arasında adında erken okuryazarlık kavramı kullanılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 8(2), 152-167.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Sulzby, E., ve Teale, W. (1991). Emergent literacy. In R. Barr, M. L. Kamil, P. B. Mosenthal ve P.D Pearson (Eds.), *Handbook of reading research* (Vol. 2, pp. 727-757). New York: Longman.
- Tanju Aslışen, E. H. ve Hakkoymaz, S. (2020). Erken okuryazarlık alanında gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi: Bir içerik analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1483-1498.
- Taşkın, N., Sak R. ve Sak, İ.Ş. (2015). Okul öncesi dönemde okuma yazma öğretimi: öğretmen görüşleri. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*. 1(2). 329-338.
- Tercanlı Metin, G. ve Gökçay, G. (2014). Bebeklik ve erken çocukluk döneminde kitap okuma: çocuk sağlığı izlemlerinde etkili bir gelişim önerisi. *Çocuk Dergisi*, 14(3) , 89-94.
- Unutkan, O. P. (2006). A study of pre-school children's school readiness related to scientific thinking skills. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 7(4), 78-85.
- Uyanık, Ö. ve Kandır, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(2).
- Uzuner, Y. (1997). Filizlenen okur-yazarlık. Okul öncesi dönemde özel eğitim semineri, 16-17 Ekim, Ankara.
- Xu, Y., Chin, C., Reed, E. ve Hutchinson, C. (2014). The effects of a comprehensive early literacy Project on preschoolers' language and literacy skills. *Early Childhood Education Journal*, 42(5), 295-304.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Yazarların çalışmaya sundukları katkı oranı eşittir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Bildirim

Bu makale, derleme türünde olduğundan etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Ek 1. Çalışmada İncelenen Makaleler ve Kodları

- M1.Akoğlu, G. (2014). 4-7 yaş arası Türk çocuklarında sözdizimini anlama becerileri. *Başkent University Journey of Education*, 1(2), 31-42.
- M2.Akdal, D. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin “sesbilgisel farkındalık” kavramına yönelik bilgi düzeyleri ve sınıf içi etkinlikler. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 496-515.
- M3.Akdal, D. ve Kargın, T. (2019). Sesbilgisel farkındalık becerilerini desteklemeye yönelik SESFAR müdahale programının etkililiğinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(6), 2609-2620.
- M4.Akyüz, E. ve Doğan, Ö. (2019). Kendiliğinden ortaya çıkan okuryazarlık becerilerinin okul öncesi dönemdeki gelişimi: 36-71 aylık Türk çocukları örnekleme. *Eğitim ve Bilim*, 44(199).
- M5.Altun, D. ve Tantekin Erden, F. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının erken okuryazarlık ile ilgili görüşleri ve staj uygulamaları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 241-261.
- M6.Atlar, H. ve Uzuner, Y. (2018). Okul öncesi dönemdeki işitme kayıplı bir çocuğun gelişen okuryazarlık yaşantılarının incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 54-89.
- M7.Balantekin, Y. ve Kartal, H. (2017). Okul öncesi etkinlik kitaplarının okumaya hazırlık çalışmaları bağlamında değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (55), 63-78.
- M8.Başar, M., Doğan, M. ve Üstündağ Şener, N. (2020). Okul öncesi dönemde kalem tutma etkinliklerinin ilk okuma yazma sürecine etkisi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 44-62.
- M9.Bay, D. N. ve Alisinanoğlu, F. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algıları ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(1).
- M10.Bay, D. ve Alisinanoğlu, F. (2012). Ana sınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin yeterlilik algılarının belirlenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(6).
- M11.Bayraktar, V. (2020). Anasınıfına devam eden çocukların fonolojik farkındalığı, yazı farkındalığı, matematik becerileri ve fen becerileri arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(1), 351-367.
- M12.Bayraktar, V. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının yazı farkındalığı becerilerinin çocuk ve ebeveyn değişkenleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 43(196), 49-65.
- M13.Bayraktar, V., ve Temel, Z. F. (2014). Okuma-yazmaya hazırlık eğitim programı’nın çocukların okumayazma becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 8-22.
- M14.Bozgün, K. ve Uluçınar Sağır, Ş. (2018). Okuma yazmayı öğrenme sürecinde okul öncesi eğitimin etkisi. *SETSCI Conference Indexing System*, 3, 1110-1115.
- M15.Çabuk, B., Baş, T. ve Teke, N. (2021). Okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının okuma yazma öğrenimine yansımalarına ilişkin ebeveyn algıları. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(229), 223-268.
- M16.Çabuk, B., Er, B., Karageyik, S. ve Tokgöz, K. (2018). Okul öncesi dönemdeki iki dilli olan ve olmayan çocukların okuma yazmaya hazırlık becerileriyle ilgili öğretmen algılarının incelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 12-43.
- M17.Çabuk, B., Tepetaş Cengiz, Ş., Sirgancı, G. Ve Güney, S.Y. (2020). Öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık etkinlikleriyle ilgili algı ve bilgi düzeylerinin eğitimle değişimi. *International Congress of Research and Practice Education*, 51-59.
- M18.Çakmak, T. ve Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir çalışma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu Örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 489-509.
- M19.Çetin, Ö. Ş. (2014). Okul öncesi dönemindeki çocukların yazı farkındalığı ve yazmaya hazırlık becerilerinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(3), 342-360.
- M20.Delican, B. ve Ateş, S. (2021). Erken okuryazarlık gelişimini belirleme aracının geliştirilmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(1), 159-180.
- M21.Derretarla Gül, E. ve Bal, S. (2006). Anasınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin bakış açıları, sınıf içi kullanılan materyal ve etkinlikler ile çocukların okuma yazmaya ilgilerinin incelenmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(2), 33-51.
- M22.Doğanay Bilgi, A., Aslan, D. ve Açıkgöz, G., (2020). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığı becerilerini değerlendirme aracının geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 24-43.
- M23.Dönmezler, E. (2016). Okul öncesi dönemde uygulanan okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 1, 42-53.

- M24.Efe, M. ve Temel, F. (2018). Okul öncesi dönem 48-66 ay çocuklarına Etkileşimli Kitap Okuma Programı'nın yazı farkındalığına etkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 257-283.
- M25.Erdoğan, N. I. (2015). Erken çocukluk döneminde çocuk-ebeveyn birlikte okuma etkinliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1071-1086.
- M26.Erdoğan, N. I., ve Belkıs, A. K. A. Y. (2015). Okul öncesi eğitimde hikaye okuma ve öğretmen sorularının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(36), 3446.
- M27.Erdoğan, T., Altınkaynak, Ş. Ö., ve Erdoğan, Ö. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okuma-Yazmaya Hazırlığa Yönelik Yaptıkları Çalışmaların İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 12(4).
- M28.Ergül, C., Akoğlu, G., Karaman, G., ve Sarıca, A. D. (2017). Anasınıfında uygulanan etkileşimli kitap okuma programının sonraki okuma becerilerine etkisi: İzleme çalışması. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 10(2), 191-219.
- M29.Ergül, C., Akoğlu, G., Sarıca, A., Tufan, M., ve Karaman, G. (2015). Ana sınıflarında gerçekleştirilen birlikte kitap okuma etkinliklerinin" etkileşimli kitap okuma" bağlamında incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3).
- M30.Ergül, C., Akoğlu, G., Ökcün Akçamuş, M., Demir, E., Kılıç Tülü, B. ve Bahap Kudret, Z. (2020). Türkçe konuşan çocukların farklı sosyoekonomik düzeylerde sesbilgisel farkındalık ve okuma performansına ilişkin boylamsal sonuçlar. *Eğitim ve Bilim*, 46(205).
- M31.Ergül, C., Karaman, G., Akoğlu, G., Tufan, M., Sarıca, A. D., ve Kudret, Z. B. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin "Erken Okuryazarlık" kavramına ilişkin bilgi düzeyleri ve sınıf uygulamaları. *Elementary Education Online*, 13(4).
- M32.Ergül, C., Kılıç Tülü, B., Demir, E., Akoğlu, G., Ökcün Akçamuş, M. ve Bahap Kudret, Z. (2020). Anne eğitim düzeyi, sözcük bilgisi ve sesbilgisel farkındalık becerilerinde bir risk faktörü mü? *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(4), 711735.
- M33.Erkan, S. ve Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimde ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- M34.Ertürk Kara, H.G. (2019). Okul öncesi dönemde çocuğa evde sunulan desteğin okuma yazmaya hazırlık ve matematik becerileri bağlamında incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 87-105.
- M35.Genç Ersoy, B. (2021). Erken okuryazarlığın okuma yazmanın okul öncesi dönemde kazandırılmasına ilişkin paydaş görüşleri. *Journal of Qualitative Research in Education*, 25, 233-268.
- M36.Güldenöglü, B., Kargın, T., ve Ergül, C. (2016). Sesbilgisel farkındalık becerilerinin okuma ve okuduğunu anlama üzerindeki etkisi: Boylamsal bir çalışma. *İlköğretim Online*, 15(1), 251-272.
- M37.Harmandar, D. ve Arıkan, A. (2020). Erken okuryazarlık becerilerine yönelik dil destek çalışmalarında ailelerin tercihleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1183-1203
- M38.Işıkoğlu Erdoğan, N., Şimşek, Z. C. ve Canbeldek, M. (2017). Ev merkezli diyaloga dayalı okumanın 4-5 yaş çocuklarının dil gelişimine olan etkileri. *GEFAD / GUJGEF*, 37(2): 789-809.
- M39.Işıtan, S. ve Akoğlu, G. (2016). Yazı farkındalığı becerilerinin resimli çocuk kitabı aracılığıyla değerlendirilmesi: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Turkish Studies*, 11(3), 1333-1352.
- M40.Işıtan, S., Saçkes, M. ve Biber, K. (2020). Erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(2), 284-298.
- M41.Kandır, A. ve Keskin, H. K. (2020). Okuma yazma becerilerini destekleyici duyu eğitimi programının etkililiğinin boylamsal olarak incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 30-48.
- M42.Kandır, A. ve Yazıcı, E. (2016). MEB 2013 okul öncesi eğitim programı'nın okuma yazma becerilerinin gelişimi yönünden değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 451-488.
- M43.Karaman, G. ve Güngör Aytar, A. (2016). Erken okuryazarlık becerilerini değerlendirme aracı'nın (EOBDA) geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 516541.
- M44.Karaman, G., ve Üstün, E. (2011). Anasınıfına devam eden çocukların fonolojik duyarlılıklarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 267-278.
- M45.Karasu, H. P. (2014). İşitme engelli çocuklara okul öncesi dönemde uygulanan okuma yazmaya hazırlık grup etkinlikleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174).
- M46.Kargın, T., Ergül, C., Büyüköztürk, Ş. ve Güldenöglü, B. (2015). Anasınıfı çocuklarına yönelik erken okuryazarlık testi (EROT) geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(3), 237-268.
- M47.Kargın, T., Güldenöglü, B., ve Ergül, C. (2017). Anasınıfı çocuklarının erken okuryazarlık beceri profili: Ankara örnekleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(1), 61-87.
- M48.Kargın, T., Güldenöglü, B. ve Ergül, C. (2016). Dinlediğini anlama becerisinin okuduğunu anlama üzerindeki yordayıcılığının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2369-2384.
- M49.Kartal, H. ve Güner, F. (2016). Okul öncesi eğitim programı etkinlik kitabındaki etkinliklerin ses bilgisi farkındalığı açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(1), 14-30.

- M50.Kaynak Ekici, K., İmir, H. ve Temel, F. (2020). İlkokul algısı yazı farkındalığı becerilerine göre değişmekte midir? *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 753-776.
- M51.Kazanoğlu, D., Doğan, M. ve Ünal Logacev, Ö. (2020). Türkçe fonolojik farkındalık testi: Geliştirilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 22-37.
- M52.Kılınççı, E. ve Bayraktar, A. (2021). Okul öncesi sınıflarındaki erken okuryazarlık materyalleri ve öğretmen uygulamaları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(11), 2021, 447-478.
- M53.Kök, M., Fırat, Z.S ve Balcı, A. (2019). Okuma yazma bilerek ilkokula başlayan çocuklar hakkında ilkokul öğretmenlerinin görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 48-63.
- M54.Tutal, Ö. ve Oral, B. (2015). İlk okuma-yazma öğrenmede okula başlama yaşının okuma-yazma başarısına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 96-121.
- M55.Öğretir Özçelik, A. D. (2018). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin görüş ve algılarının belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38 (3), 825-843.
- M56.Özen Altınkaynak, Ş. (2019). Annelerin okuma yazmaya hazırlık sürecine ilişkin görüşleri. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 98-116.
- M57.Parlakıyıldız, B. (2014). Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okuma yazma başarılarının karşılaştırılması. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 107-124.
- M58.Parlakıyıldız, B. ve Yıldızbaş, F. (2004). Okulöncesi eğitimde öğretmenlerin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına yönelik uygulamalarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*.
- M59.Parpucu, N., ve Dinç, B. (2017). Seslerin renkli dünyası programının okul öncesi çocukların fonolojik farkındalık becerileri üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 42(192), 233-261.
- M60.Sarı, B., ve Aktan Acar, E. (2013). Erken çocukluk dönemi fonolojik duyarlılık ölçeğinin (EÇDFDÖ) geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(4), 2195-2215.
- M61.Sezgin, E., Ulus, L. ve Aksoy, A. (2018). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin erken okuma yazmayla ilgili inançlarının incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 495-515.
- M62.Sezgin, E., Ulus, L. ve Şahin, İ. (2019). 4-6 yaş çocuklarının davranış düzenleme becerileri ile ses bilgilendirme farkındalık, görsel eşleştirme ve yazı yazma öncesi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 9(1), 108-128.
- M63.Şimşek, Ö., ve Alisinanoğlu, F. (2013). Okul öncesi dönemdeki çocukların yazmaya hazırlık becerilerini değerlendirme kontrol listesinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 1163-1176.
- M64.Taşkın, N., Katrancı, M. ve Uygun, M. (2004). Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin okul öncesindeki okuma-yazmaya hazırlık sürecine ilişkin görüşleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(4), 1102-1119.
- M65.Taşkın, N., Sak, R. ve Sak, İ. Ş. (2015). Okul öncesi dönemde okuma yazma öğretimi: öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 1(2), 329-338.
- M66.Turan, F., ve Akoğlu, G. (2011). Okul öncesi dönemde sesbilgisel farkındalık eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161).
- M67.Tuğluk, İ., Kök, M., Koçyiğit, S., Kaya, H. ve Gençdoğan, B. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin okuma-yazma etkinliklerini uygulamaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 72-81.
- M68.Yalçıntaş Sezgin, E., Ulus, L. ve Aksoy, Ayşe B. (2019). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin erken okuryazarlıkla ilgili sınıf içi uygulamalarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 1128-1146.
- M69.Yangın, B. (2007). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki altı yaş çocuklarının yazmayı öğrenmeye hazırlanmışlık durumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 294-305.
- M70.Yangın, B. (2006). Yöneticilerin ve öğretmenlerin altı yaş grubundaki öğrencilerini ilkokumayazmaya hazırlanmalarına yönelik bilgileri ve görüşleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(11), 80-94.
- M71.Yarar, S., ve İnan, H. Z. (2015). Kurum/ev erken dil ve okuryazarlık gözlem aracının geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 10(15).
- M72.Yılmaz Bolat, E. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmaları konusunda görüşleri: Mersin ili örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 271-286.
- M73.Yılmaz Hığde, A., Baştuğ, M. ve Cihan, H. (2020). Okul öncesi dönem ebeveynlerinin ev okuryazarlığı yaşantılarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 628-645.